

<https://doi.org/10.52387/1811-5470.2025.4.07>
CZU: 37.015 :811.111/.135.1:61(478)

COMPETENȚA DE COMUNICARE PROFESIONALĂ ÎN LIMBA ROMÂNĂ CA LIMBĂ STRĂINĂ ÎN ACTIVITATEA CLINICĂ

Aliona BUSUIOC,

doctor, asistent universitar,

Universitatea de Stat de Medicină și Farmacie
„Nicolae Testemițanu”, Chișinău, RM

ORCID: 0000-0002-4010-0108

E-mai: aliona.busuioc@usmf.md

Alexandra BARBĂNEAGRĂ,

doctor în filologie, conferențiar universitar,

Universitatea Pedagogică de Stat „Ion Creangă”, Chișinău, RM

ORCID: 0000-0003-4777-1550

E-mail: barbaneagra.alexandra@upsc.md

Rezumat. Acest studiu analizează competența de comunicare profesională a studenților străini care urmează studii medicale în Republica Moldova. Stăpânirea limbajului de specialitate și dezvoltarea competenței de comunicare medicală în limba română reprezintă o componentă crucială și adesea cea mai mare provocare. Limbajul medical este un sistem complex, cu o terminologie vastă și specifică, adesea derivată din latină și greacă. Pentru un student străin, asimilarea acestui limbaj de specialitate este esențială. Acest studiu își propune să ofere un model de implementare a competenței de comunicare profesională în activitatea clinică – o condiție obligatorie este interacțiunea cu pacienții, prezentarea cazurilor, discuțiile cu medicii rezidenți și specialiști, precum și înregistrarea datelor medicale desfășurate în limba română. Interacțiunea cu pacienții este contextul ideal pentru a exersa și a perfecționa comunicarea medicală. Fără această experiență, formarea unui viitor medic este incompletă și deficitară. Comunicarea medicală nu se limitează la cuvinte. Înțelegerea limbajului corpului, a expresiilor faciale și a gesturilor este la fel de importantă, mai ales în contextul cultural românesc. Succesul educației medicale pentru studenții străini depinde în mare măsură de capacitatea lor de a naviga prin complexitatea limbajului de specialitate și de a dezvolta o competență solidă de comunicare medicală în limba română. Aceasta necesită un efort susținut atât din partea studenților, cât și din partea instituțiilor de învățământ, prin implementarea unor programe lingvistice și de integrare bine structurate. Cercetarea se încheie printr-un exemplu cum aceste atitudini de profesionalism prind viață într-un scenariu clinic, iar prin acest exemplu vedem cum abilitățile lingvistice, sociolingvistice, pragmatice, non-verbale și interculturale se împletesc pentru a forma o atitudine de profesionalism autentică, beneficiind la o îngrijire medicală de calitate, prin sugerarea altor scenarii pentru cercetări viitoare.

Cuvinte-cheie: limbaj de specialitate, competența de comunicare profesională în limbă străină, limba română ca limbă străină, interacțiuni socială, pedagogie medicală.

PROFESSIONAL COMMUNICATION COMPETENCE IN ROMANIAN AS A FOREIGN LANGUAGE IN CLINICAL ACTIVITY

Summary. This study analyzes the professional communication competence of foreign students studying medicine in the Republic of Moldova. Mastering the specialized language and developing medical communication competence in Romanian is a crucial component and often the biggest challenge. Medical language is a complex system, with a vast and specific terminology, often derived from Latin and Greek. For a foreign student, assimilation of this specialized language is essential. This study aims to provide a model for implementing professional communication competence in clinical activity – a mandatory condition is interaction with patients, presentation of cases, discussions with residents and specialists, as well as recording medical data carried out in Romanian. Interaction with patients is the ideal context for practicing and perfecting medical communication. Without this experience, the training of a future doctor is incomplete and deficient. Medical communication is not limited to words. Understanding body language, facial expressions and gestures is equally important, especially in the Romanian cultural context. The success of

medical education for foreign students depends largely on their ability to navigate the complexity of the specialized language and to develop solid medical communication competence in Romanian. This requires a sustained effort from both students and educational institutions, through the implementation of well-structured linguistic and integration programs. The research concludes with an example of how these attitudes of professionalism come to life in a clinical scenario, and through this example we see how linguistic, sociolinguistic, pragmatic, non-verbal and intercultural skills intertwine to form an authentic attitude of professionalism, benefiting quality medical care, by suggesting other scenarios for future research.

Keywords: *specialized language, professional communication competence in a foreign language, Romanian as a foreign language, social interactions, medical pedagogy.*

Introducere. Impactul competenței de comunicare profesională în limba română asupra studenților străini. *Competența de comunicare într-o limbă străină urmărește realizarea mai multor aspecte: modalități de comunicare, orientate și adaptate la diverse situații de comunicare, utilizarea codurilor și a limbajelor ce aparțin terminologiilor din diferite domenii; utilizarea mesajelor verbale și nonverbale pentru a recepta și a transmite idei, experiențe și sentimente; adaptarea comunicării la diferite contexte sociale și culturale* [5, pp. 31-33].

Cercetătorul S. Cristea consideră că „miza pedagogică superioară constă în crearea premiselor favorabile pentru dezvoltarea competenței de comunicare într-o limbă străină la nivel de competență plurilingvă și pluriculturală necesară în perspectiva evoluțiilor prezente și viitoare ale societății post-moderne, informaționale, bazată pe cunoaștere” [3, p. 51-56]. Dezvoltarea competenței de comunicare profesională în limba română este un pilon esențial pentru succesul studenților străini, în special în domenii de înaltă specializare precum medicina. Această competență depășește simpla cunoaștere lingvistică deoarece ea integrează abilități practice și atitudini profesionale necesare pentru interacțiunea eficientă în contextul specific al profesiei.

Definirea conceptului de competență de comunicare profesională și componentele sale. Analiza literaturii științifice în perspectiva formării limbajului de specialitate în limba română al medicinistilor străini a permis să definim noțiunea de *competență de comunicare profesională în limba română ca limbă străină*, fiind un ansamblu integrat de cunoștințe profesionale, lingvistice (lexic specific, gramatică, sintaxă), pragmatice (adecvare situațională, norme socio-culturale), discursive (coerență, coeziune textuală) și strategice (planificare, monitorizare, compensare) necesare pentru a interacționa eficient și adecvat în contexte medicale specifice în limba română.

În perspectiva formării limbajului de specialitate, această competență se dezvoltă progresiv prin structuri lingvistice specifice domeniului medical,

prin înțelegerea și utilizarea terminologiei de specialitate, a stilurilor discursive specifice textelor medicale și prin aplicarea strategiilor de comunicare eficiente în diverse scenarii profesionale.

Competența de comunicare, ca parte componentă a competenței lingvistice, reprezintă capacitatea de a produce și a interpreta mesaje, dar și de a negocia sensul în diverse contexte specifice. Aceasta include capacități comunicative dobândite de-a lungul vieții, implicând abilități de a comunica, a transmite și a delibera păreri în diferite circumstanțe, aplicând sistemul de standarde de limbă și vorbire [3, p. 202].

Competența de comunicare profesională extinde această definiție prin integrarea cunoștințelor specifice domeniului respectiv. De exemplu, în limbajul medical, aceasta presupune cunoștințe, aptitudini și deprinderi referitoare la limbajul de specialitate. Este necesar de a comunica eficient, etic și responsabil în cadrul profesiei. Aceasta implică faptul că nuanțele culturale ale comportamentului și interacțiunii profesionale sunt la fel de importante ca și gramatica sau vocabularul, impunând abordări pedagogice care să cultive atât achiziția limbajului, cât și identitatea profesională și raționamentul etic.

Noțiunea de competență este complexă și este abordată în multiple perspective în literatura de specialitate. Cu certitudine, se pot atribui competenței de comunicare profesională trei componente fundamentale: cunoștințe, abilități și atitudini. În această trilateralitate, atitudinea joacă un rol important, ghidând, argumentând și contribuind la obținerea rezultatelor dorite, în timp ce cunoștințele și abilitățile completează ansamblul competenței : „Activitățile comunicative includ orice activități ce încurajează și cer studentului să vorbească și să asculte pe alți colegi, integrându-se activ în comunicare. Aceste activități au scopuri reale: de a căuta informații, de a depăși obstacole, de a discuta despre persoana proprie și de a învăța despre o anumită cultură” [4, p. 81].

Analiza literaturii de specialitate privind competența de comunicare profesională în formarea limbajului de specialitate permite să specificăm acele trei componente fundamentale:

1. Cunoștințe:

- *Cunoștințe specifice domeniului profesional*: terminologie medicală, procese, standarde și practici specifice profesiei, cunoștințe medicale teoretice etc.;

- *Cunoștințe lingvistice*: vocabular specific domeniului profesional, gramatică, sintaxă, acorduri lingvistice specifice domeniului etc.;

- *Cunoștințe despre comunicare*: tipuri de comunicare (verbală, nonverbală, scrisă), dificultăți în comunicare, strategii de comunicare eficientă, conținuturi medicale, indicații, note etc.;

- *Cunoștințe despre beneficiari/interlocutori*: înțelegerea și utilizarea documentelor medicale, nevoile și așteptările interlocutorilor (colegi, clienți, superiori, etc.);

- *Cunoștințe culturale și interculturale*: înțelegerea normelor culturale, interculturale ce depășesc simpla fluentă lingvistică.

2. Abilități:

- *Abilități de comunicare verbală*: comunicarea în limbajul de specialitate, transmiterea de informații. Explicarea și medierea informațiilor complexe (de a reda și de a explica prin mijloace adecvate conținutul unei comunicări, surse, indicații medicale, simplificarea și reformularea informațiilor medicale complexe într-un limbaj accesibil); interacțiunea verbală orală (prezentări, rapoarte, dialoguri, discuții etc.); întrebări pentru clarificare, reformularea mesajelor pentru a confirma înțelegerea etc.;

- *Abilități de comunicare nonverbală*: limbajul corpului, expresii faciale, contact vizual, postură, gesturi, mimică; spațiul personal, tonul vocii și a elementelor paraverbale pentru a susține mesajul verbal;

- *Abilități de comunicare scrisă*: redactarea de documente profesionale (fișe de observație, rapoarte medicale, rețete etc.) concise, clare, respectarea standardelor profesionale, analizarea abrevierilor specific în redactarea documentelor medicale etc.;

- *Abilități de prezentare*: identificarea componentelor cheie: structură și conținut; claritate, ton, vocabular adecvat, ritm; utilizarea eficientă a materialelor vizuale; gestionarea întrebărilor și feedbackul;

- *Abilități de comunicare în diverse contexte*: identificarea și adaptarea stilului de comunicare în diferite situații profesionale (ședințe, prezentări, comunicare online, comunicarea veștilor proaste, calmarea tensiunilor etc.);

- *Abilități de utilizare a tehnologiilor de comunicare*: utilizarea tehnologiilor de comunicare digitale

(computerul, platforme de videoconferință, software de colaborare, rețele sociale profesionale etc.).

3. Atitudini:

- *Respect pentru interlocutor*: o apreciere profundă pentru autonomia, demnitatea și perspectiva unică a celeilalte persoane (pacientul, familia pacientului, rudele acestuia, colegii etc.); empatie și înțelegere respectând autonomia pacientului în luarea deciziilor;

- *Claritate și concizie*: dorința de a transmite un mesaj lipsit de ambiguitate, utilizând un limbaj simplu, evitarea termenilor medicali dificili prin utilizarea structurii logice. Concizia – evitarea detaliilor inutile, economisirea timpului, menținerea concentrării;

- *Profesionalism*: respect pentru interlocutor, ascultarea activă, validarea sentimentelor (să înțelegi emoțiile în momente de vulnerabilitate) și a opiniilor; empatie și compasiune; onestitate și transparență; responsabilitate și asumare; calm și stăpânire de sine etc.;

- *Adaptabilitate*: permite medicilor să comunice eficient, în diverse circumstanțe, adesea complexe și imprevizibile prin deschidere și flexibilitate, ascultare activă, empatie contextuală, inteligență emoțională, conștientizare culturală și lingvistică etc.;

- *Deschidere la feedback*: recunoașterea nevoii de îmbunătățire, curiozitate și dorința de a învăța, recunoștință și apreciere etc.;

- *Responsabilitate*: a înțelege și a acționa conform obligațiilor profesionale și morale ce derivă din actul comunicării; importanța eticii, integrității și conștientizării impactului comunicării asupra celorlalți;

- *Încredere în sine*: să-ți exprimi clar și direct nevoile, opiniile și deciziile, respectând drepturile și sentimentele celorlalți [2, pp. 67-69].

Educația medicală: limbajul de specialitate în activitatea clinică. Pentru a înțelege mai bine importanța practică a acestor componente, propunem un exemplu cum aceste atitudini de profesionalism prind viață într-un scenariu clinic.

Exemplu clinic: Comunicarea unei vești proaste : să ne imaginăm o situație în care un medic trebuie să comunice unei familii un diagnostic grav, cum ar fi o boală cronică, progresivă și incurabilă, unui pacient tânăr.

Situația: Dr. Munteanu V. urmează să discute cu părinții lui Bogdan, un băiat de 14 ani, despre diagnosticul de Lupus eritematos sistemic (LES) sever, o boală autoimună cronică ce poate afecta numeroase organe și sisteme, inclusiv articulațiile, pielea, rinichii, inima, plămânii și creierul.

Aplicarea atitudinilor de profesionalism:

1. Respect pentru interlocutor:

Practică: Dr. Munteanu V. va începe prin a saluta părinții cu un ton calm și respectuos. Va oferi scaune confortabile și se va asigura că există suficient timp, fără întreruperi. Va folosi prenumele părinților și va menține un contact vizual adecvat. Va evita un limbaj superior.

Impact: Părinții se vor simți respectați și ascultați, creând o atmosferă propice pentru o discuție dificilă.

2. Empatie și compasiune:

Practică: Dr. Munteanu V. va recunoaște imediat durerea și șocul pe care le vor simți părinții. Ar putea spune: „Înțeleg că această veste este devastatoare și îmi pare nespun de rău că trebuie să vă dau aceste informații”. Va lăsa pauze pentru ca părinții să proceseze și să reacționeze, oferind un mediu sigur pentru a-și exprima emoțiile. Va evita să pară rece sau detașat.

Impact: Părinții vor simți că medicul le înțelege suferința, ceea ce poate reduce sentimentul de izolare și poate facilita acceptarea informației.

3. Onestitate și transparență:

Practică: Medicul va prezenta diagnosticul clar și onest, evitând eufemismele ce ar putea crea confuzie. Va explica în termeni simpli ce înseamnă boala, cum progresează și care sunt opțiunile de management al simptomelor, fără a oferi speranțe false. Va răspunde sincer la întrebări, chiar dacă răspunsurile sunt dificile.

Impact: Părinții vor avea o înțelegere reală a situației, putând astfel să ia decizii pentru viitorul copilului lor, chiar dacă adevărul este dureros.

4. Responsabilitate și asumare:

Practică: Medicul va explica că, deși nu există un tratament, progresul în terapie poate îmbunătăți semnificativ prognosticul. Echipa medicală multidisciplinară (nefrolog, cardiolog, neurolog, dermatolog etc.) este pe deplin angajată să ofere un tratament individualizat și să gestioneze simptomele pentru a îmbunătăți calitatea vieții lui Bogdan. Va asigura părinții de disponibilitatea sa pentru discuții ulterioare și îi va orienta către resurse și specialiști (ex. kinetoterapeut, psiholog). Nu va minimiza impactul diagnosticului.

Impact: Familia va simți că nu este singură în această luptă și că are sprijinul și expertiza unei echipe dedicate.

5. Calm și stăpânire de sine:

Practică: Chiar și în fața reacțiilor emoționale puternice ale părinților (plâns, furie, negare), doctorul își va menține calmul și tonul echilibrat. Nu va

deveni defensiv și nu va grăbi discuția. Se va asigura că limbajul său non-verbal (postură deschisă, gesturi controlate) transmite siguranță și profesionalism.

Impact: Calmul medicului îi poate ajuta pe părinți să se simtă mai puțin copleșiți și să se concentreze, în cele din urmă, pe informațiile transmise.

6. Obiectivitate și abordare factuală:

Practică: Dr. Munteanu V. va prezenta datele clinice relevante, rezultatele analizelor, testelor imagistice și informațiile medicale despre boală, dar într-un mod accesibil. Va separa faptele medicale de orice speculație personală sau emoțională. Va discuta despre prognostic pe baza datelor cunoscute, fără a-l face mai bun sau mai rău decât este.

Impact: Părinții vor primi informații bazate pe știință, ceea ce le va permite să ia decizii raționale, pe lângă cele emoționale, și să aibă așteptări realiste.

Acest exemplu arată cum aceste atitudini nu sunt doar concepte teoretice, ci instrumente practice care modelează interacțiunile medicale și influențează semnificativ bunăstarea pacientului și a familiei sale. Fără aceste atitudini, chiar și cele mai precise informații medicale își pierd din valoare.

Recomandări. Pentru studenții străini din domeniul medical dezvoltarea competenței de comunicare profesională în limba română este crucială. Un „medicinist străin competent” este definit prin capacitatea de a stăpâni cunoștințe de bază și de specialitate în limbajul medical, de a aplica aceste cunoștințe acumulate în timpul studiilor, de a utiliza deprinderile specifice profesiei dobândite în stagiile practice, de a examina documente medicale specifice (cum ar fi fișa medicală a bolnavului), de a comunica, a informa și a lua decizii în situații problematice sau de urgență, și de a propune soluții în cazuri de urgență medicală [3, p. 208].

Crearea unor materiale didactice aplicate pentru îmbunătățirea predării limbii române ca limbă străină a mediciiștilor străini ar putea fi structurate în ghiduri de conversație medicală, consultații la specialiști (gastrolog, cardiolog, neurolog, pediatru, ortoped etc.) cu expresii referitoare la fiecare specialist, întrebări standard și vocabular specific acelor specialiști.

Înregistrări audio sau video ale unor consultații realiste în limba română, pentru a observa și a simula atât comportamentul verbal, cât și cel nonverbal ca materiale didactice și de formare a limbajului de specialitate, pot oferi bune exemple de:

- a urmări comportamentul verbal al medicului și al pacientului;
- a analiza tonalitatea vocii: calmul, empatia celui care consultă;

- a înțelege vocabularul comun și cel de specialitate: utilizarea limbajului de specialitate;

- a obseva cum sunt formulate întrebările: deschise, pentru a încuraja pacientul să-și exprime gândurile; închise (da/nu) – pentru a clarifica detalii specifice, a confirma sau a infirma informația solicitată, întrebări reflexive ce presupun repetarea sau reformularea răspunsului pacientului, reflectând asupra celor spuse, ajutându-l să se simtă ascultat ;

- scenarii detaliate pentru exersarea unor situații dificile (anunțarea unor vești neplăcute, calmarea unui pacient agitat, explicarea unui tratament complex) ;

- exersarea vocabularului medical cu ajutorul cardurilor elaborate pe subiecte de specialitate, includerea exercițiilor de pronunție pentru termenii cei mai frecvenți, explicații și exerciții de repetiție ;

- învățarea bazată pe probleme și folosirea unor cazuri clinice reale ca punct de plecare pentru a învăța și exersa limbajul de specialitate necesar ;

- analiza fiecărui caz clinic cu accent pe comunicare: investigații, diagnostic, tratament etc. ;

- identificarea și analiza situațiilor dificile: ce tipuri de interacțiuni sunt cele mai dificile pentru medicii străini?; care sunt cele mai frecvente greșeli de terminologii sau de utilizare a limbii române în context clinic?; cum diferă comunicarea medicală a medicilor străini de cea a studenților moldoveni?; care sunt diferențele semnificative?; cum percep studenții străini noțiunile de respect, confidențialitate, durere în comparație cu cei autohtoni?; care ar fi potențialele neînțelegeri care apar din cauza diferențelor culturale?.

Acetea toate semnifică anumite idei pentru o implicare practică a medicilor străini: să fie ghidați în primele interacțiuni cu pacienții de studenți moldoveni, rezidenți nativi de română; organizarea unor sesiuni practice voluntare într-un mediu clinic controlat, sub supraveghere. Un pas eficient pentru a exersa comunicarea de specialitate ar fi colaborarea cu comunitatea locală, parteneriate cu farmaciile locale, exersarea comunicării despre medicamente, simptome, doze, reacții adverse etc. ; implicarea în campanii de sănătate publică, de promovare și prevenție a unor boli cronice, distribuirea de material informativ ce le-ar antrena abilitățile de a explica concepte medicale în limba română.

Aceste idei pot fi aplicate pentru a transforma studiul cu impact practic direct, contribuind la îmbunătățirea formării viitorilor medici străini.

Concluzii. Obiectivul final al învățării limbii române de către medicii străini este dobândirea unei competențe de comunicare profesională complete, ce include cunoașterea structurii și gramaticii limbii române, conștientizarea interculturală, aptitudini și deprinderi practice, aptitudini euristice și posedarea altor competențe precum cele lexicale, gramaticale, semantice și discursive [1, p. 208]. Această descriere detaliată a competenței unui student medical străin relevă că provocarea nu este doar învățarea limbii, ci o veritabilă aculturație profesională prin intermediul limbajului. Această realitate impune ca instruirea lingvistică să fie profund integrată cu formarea profesională, oglindind sarcinile medicale din lumea reală și considerațiile etice, în loc să fie tratată ca un exercițiu lingvistic abstract și separat.

REFERINTE BIBLIOGRAFICE:

1. BUSUIOC A. Conceptul de competență de comunicare profesională: conținut și structură. In: *Acta et Commentationes*. Nr.1 (10), 2017. Chișinău 2017 p. 202-212. ISSN 1857=0623 https://ibn.idsi.md/sites/default/files/j_nr_file/Acta%20et%20commentationes_1_2017.pdf
2. BUSUIOC A. Formarea limbajului de specialitate în limba română la medicii străini. *tz. de doct.* 305 p. [cit. 29.07.2025]. Disponibil: [Busuioc-Aliona-Teza-doctor.pdf](#)
3. CRISTEA S. Competența comunicării în limbi străine. In: *Didactica Pro*, nr.4 (86) pp. 51-56. Chișinău: 2014. ISSN 1810-6455.
4. HERȚA L. Formarea competenței de comunicare în limba engleză prin valorificarea limbajului paremiologic în învățământul superior. *tz. de doct.* 155 p. [cit. 29.07.2025]. Disponibil: [Formare-competente-comunicare-Limba engleza-Limbaj-paremiologic.pdf](#)
5. MÂNDRUȚ M., CATANĂ L., MÂNDRUȚ M. *Instruirea centrată pe competențe : Cercetare - Inovare - Formare - Dezvoltare*. Arad: Univ. De Vest „Vasile Goldiș” Centrul de Didactică și Educație Permanentă. 2012. ISBN 9789736645389